

Návštěva divadla v antice

Den latiny 2014

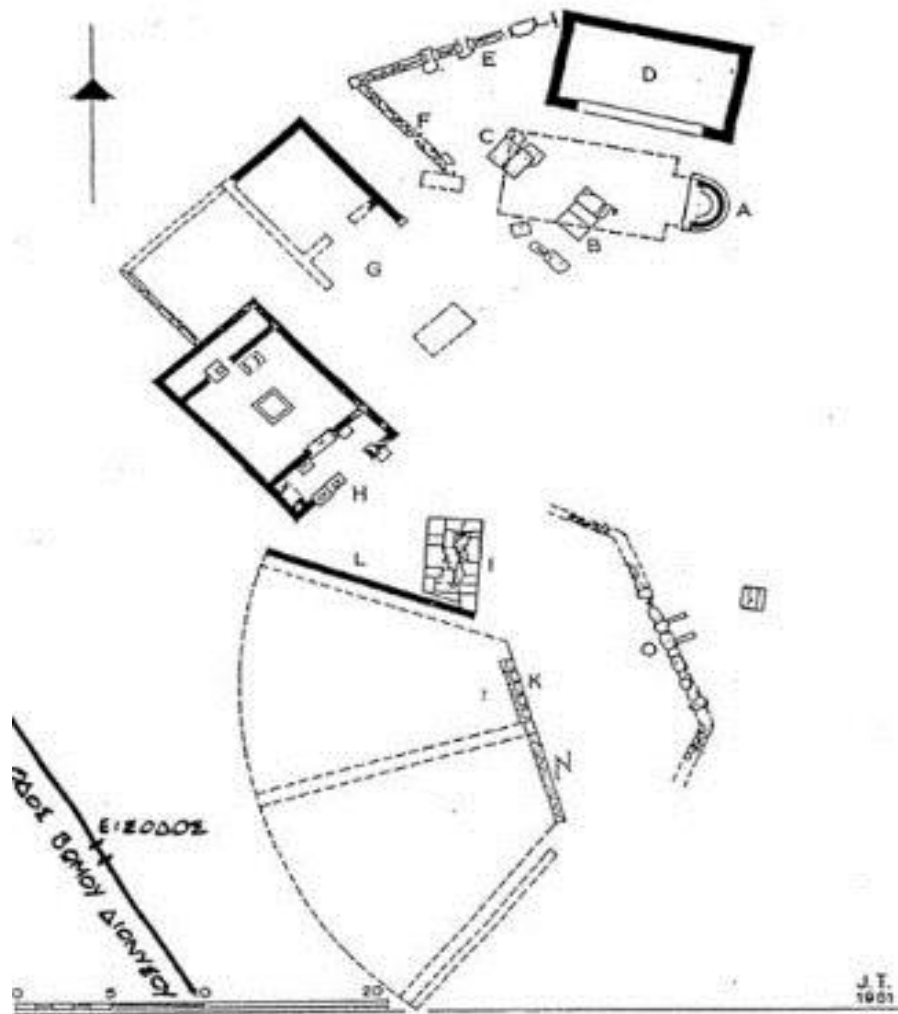
Prostor - Athény

Ῥαμνοῦς – Ramnus

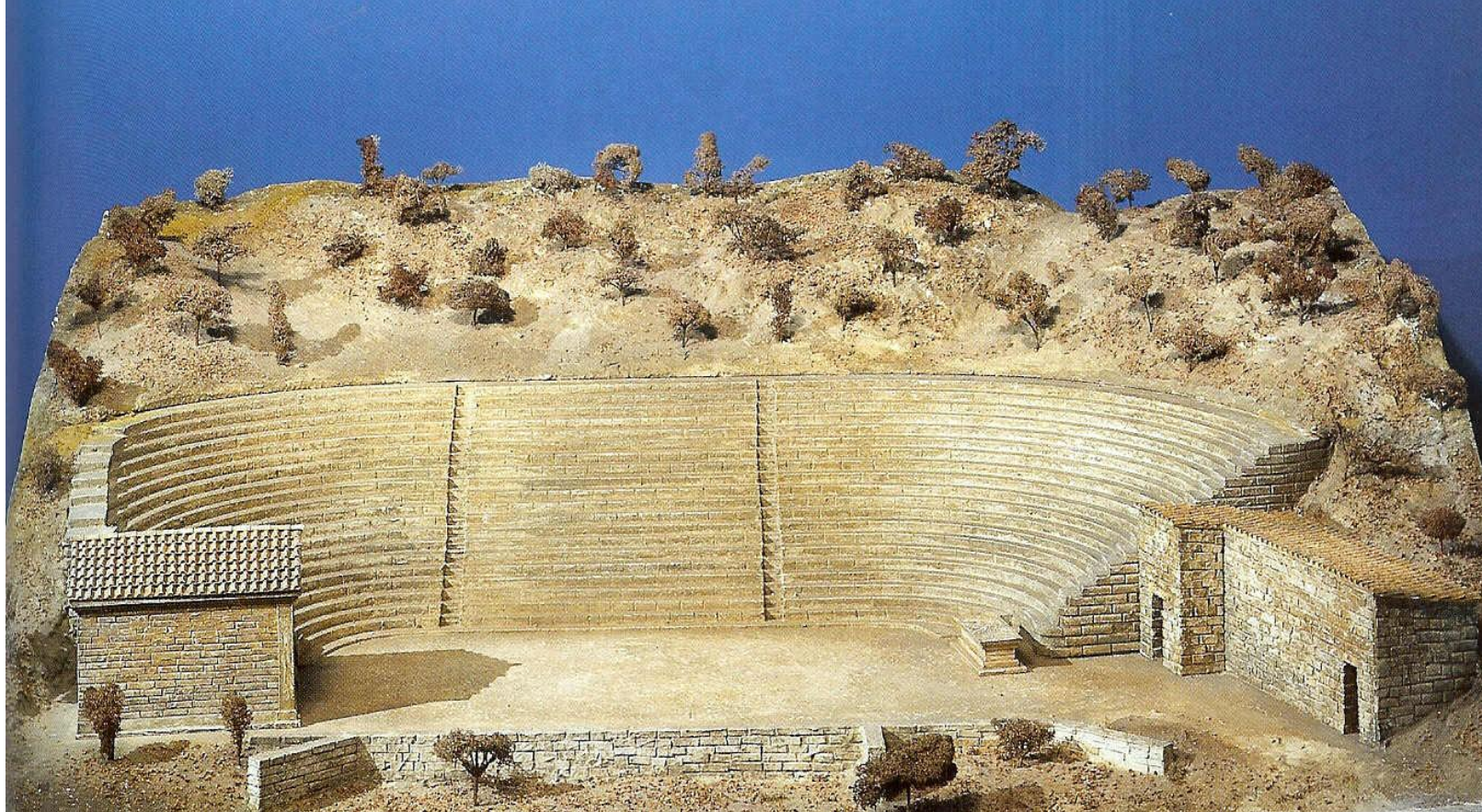
Ikaron – Ικάριον

Εὐώνυμος – Euonymos

Θορικός – Thorikos

Divadlo v Epidauru, poslední třetina 4. stol. př. Kr.

Παναγιώτης
Καββαδίας
Panajotis
Kavvadias
(19. stol.)

Dionýsovo divadlo v Athénách

Athény hlavním městem divadla

- Slavnosti zasvěcené Dionýsovi v Athénách:

Velké a Malé Dionýsie

Lenaje

a Anthesterie (bez divadla)

konkurují

eleusinským mystériím a Panathenajím

Malé (venkovské) Dionýsie a Lenaje

Malé Donýsie

- sepětí s kultem - řídil je **archon basileus** vykonávající nejvyšší náboženské povinnosti
- Hraje se na venkově po celé Attice v měsíci poseideonu (prosinec a leden)
- ztratily své postavení → reprízy v Thoriku, v Pireu reprízy i premiéry.

Lenaje

- sepětí s kultem - řídil je **archon basileus** vykonávající nejvyšší náboženské povinnosti
- Hraje se v Athénách, každý rok v gamelionu (leden-únor), na počátku jen komedie, později i tragédie

Městské nebo Velké Dionýsie

- jedna z vůbec největších "podívaných" starověkého Řecka
- termín jejich konání je určen uměle - elafebolion (druhá polovina března a první polovina dubna).
- řízení **archontem eponymem**
- program nelze přesně rekonstruovat
- konány v prostoru celého města

Dipylská brána v Kerameikonu

jižní úpatí Akropole

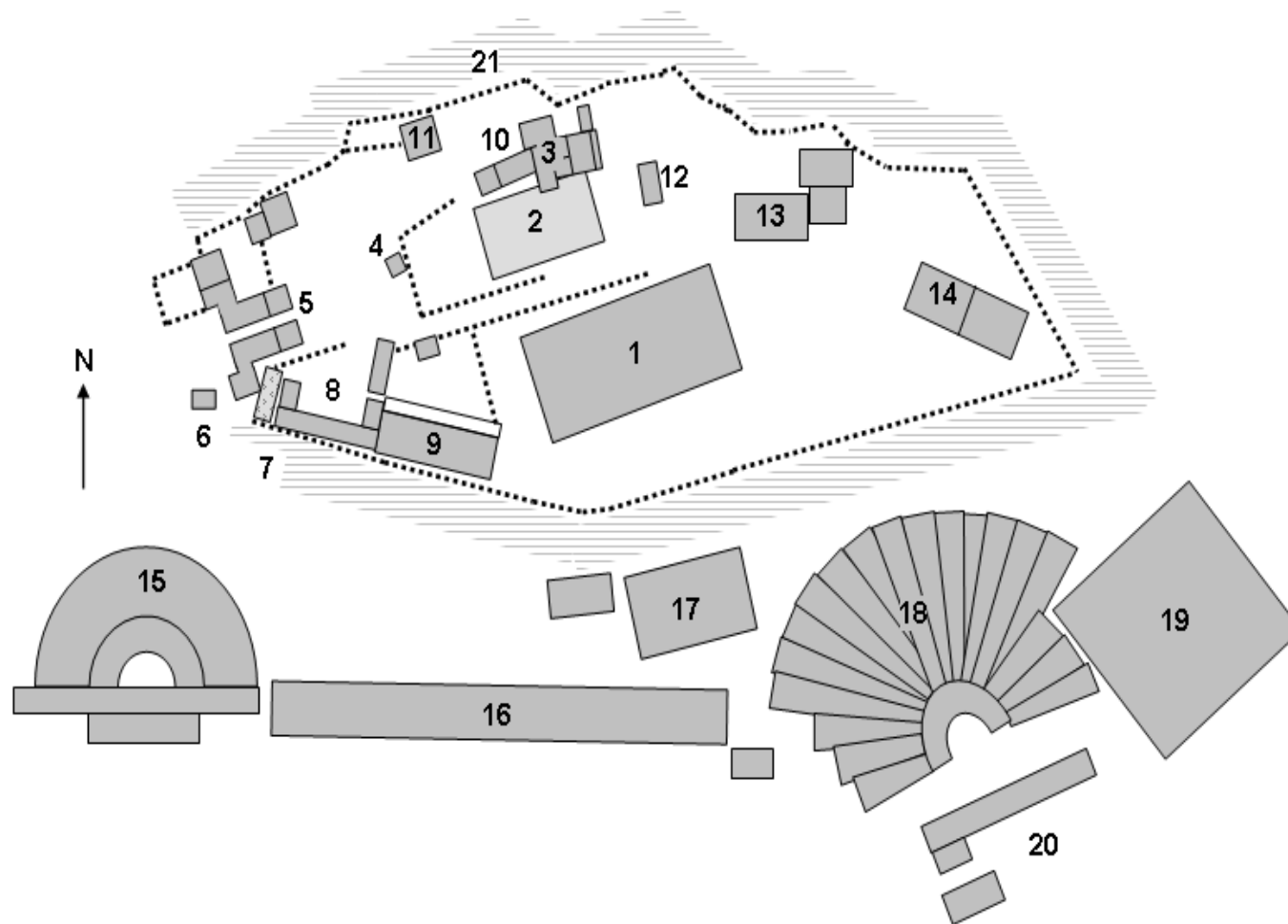
Odeon Heroda Attika (15)

Eumeneovo sloupořadí
(16)

zbytky svatyně
Asklepiovy (17)

divadlo Dionýsia
Eleuthera (18)

Periklův Odeon (19).

Velké Dionýsie průběh

archon eponymos (Za hellenismu --> *agonothetes*) udělil --> chór

- určil --> choréga
- a prvního --> herce-----**AGON**
- Proagon
- Eisagoge
- Pompe
- Soutěž ve zpěvu dithyrambů
- Komos
- Soutěž komediografů (5 komedií, později asi jen 3)
- Třídenní soutěž tragiků (3x 3tragédie + satyrská hra
- Komos

- množství rituálních ceremonií – očištění divadla, ulévání bohům neobstarávali kněží
- Soudcové
- Vítězové – nejprve tragičtí autoři a jejich chorégové (od r. 534 př. Kr.), komičtí autoři (od r. 486 př. Kr.), tragičtí herci (449 př. Kr.) a konečně i herci komedií (329 př. Kr.)
- vedeni domů v procesí (*komos*)
- Platón *Symposion*, po vítězství tragika Agathona r. 416 př. Kr

Řekl, že potkal Sokrata vymytého a obutého, což bylo u něj jen zřídka viděti; a že se ho otázal, kam jde tak vykrášlen. On odpověděl: Na hostinu k Agathonovi. Včera jsem mu

totiž utekl při oslavě vítězství, měl jsem strach z velkého davu; ale slíbil jsem, že dnes přijdu. A takto jsem se vykrášlil proto, abych byl krásný, když jdu ke krásnému. A co ty, nechtělo by se ti jít bez pozvání na hostinu?

A já, pravil, jsem řekl: Udělám, jak ty budeš chtít. b

Nuže, pojď se mnou, abychom také předělali známé přísloví, totiž tak, že i *k Agathónovi chodí dobří sami od sebe na hostiny*.¹⁰ Neboť Homér patrně nejen předělal, ale i znásilnil toto přísloví; vylíčil totiž Agamemnona jako obzvláště statečného bojovníka, Menelaa však jako *malátného kopiníka*,¹¹ ale když Agamemnón strojí oběť a hody, jde u něho Menelaos nepozván na hostinu, muž horší k lepšímu. c

Na to prý řekl: Bojím se, aby snad i o mně neplatila slova ne tvá, Sókrate, nýbrž Homérova, že já, obyčejný člověk, jdu nepozván na hostinu k muži moudrému.¹² Tedy hled', čím mne omluvíš, že mě přivádíš s sebou, neboť já neřeknu, že přicházím nepozván, nýbrž na tvé pozvání. d

*Dva spolu jdouce touž cestou*¹³ si vymyslíme, co řekneme. Než pojďme.

A tu prý Pausanias¹⁸ promluvil asi takto: Tak tedy, mužové, kterým způsobem bychom si nejlépe popili? Mně, přiznávám se, je tuze nedobře po včerejší pitce a potřebuji trochu odpočinku – myslím, že i většina z vás, neboť jste tam včera také byli –, tedy uvažujte, kterým způsobem bychom nejlépe pili.

Tu prý řekl Aristofanés: Ano, to máš pravdu, Pausanio, abychom si vším způsobem pití nějak ulehčili; vždyť já jsem také jeden z těch od včerejška namočených.

Když to slyšel Eryximachos, syn Akúmenův, pravil: Dobře máte. A ještě od jednoho z vás bych rád slyšel, jak hodně asi zmůže pít – od Agathóna.

Docela ne, ani já nejsem při síle.

To by byla, jak se podobá, šťastná náhoda, řekl Eryximachos, pro mne i pro Aristodéma a Faidra i pro tyto všechny, že vy, nejsilnější pijáci, nyní nemůžete; neboť my jsme v tom po každé slabí. O Sókratovi nemluvím, ten dovede oboje, takže mu bude vhod, cokoli budeme dělati. Poněvadž tedy, jak se mi zdá, nikdo z přítomných nemá chuti pít mnoho vína, snad by vám nebylo tak protivno, kdybych řekl pravdu o opíjení. Ze své lékařské zkušenosti jsem, myslím, nabyl jasného poznání, že opíjení je lidem škodlivé; a ani sám bych nechtěl dobrovolně nadmíru vypít, ani jinému bych to neradil, zvláště když má ještě od včerejška těžkou hlavu.

b

...Po těchto slovech všichni souhlasili, aby se v přítomné společnosti v pití nezávodilo, nýbrž, aby pili podle chuti.

c

d

Průběh Dionýsií

státní ceremonie

příspěvky do pokladny athénskému spolku

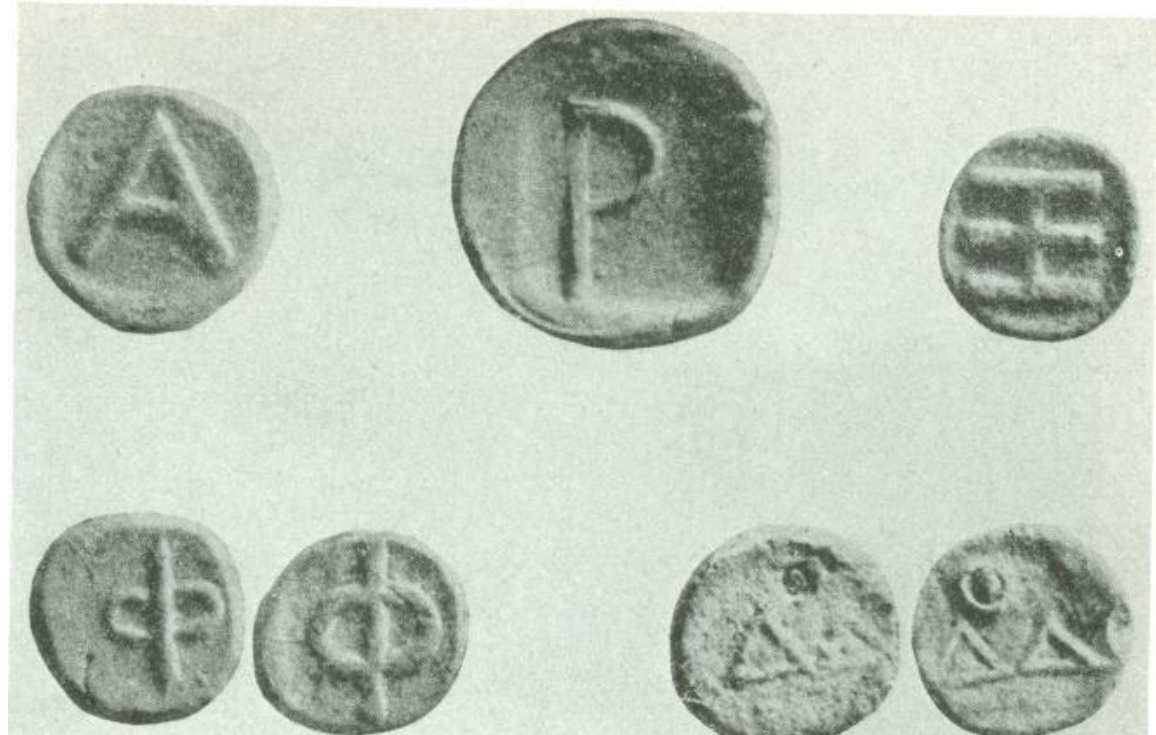
mladí muži, sirotci dostávali novou zbroj

zasloužilí občané a cizinci byli dekorováni věncem

=> panhellénská slavnost Velkých Dionýsií – **demonstrační akt demokracie, moci a bohatství.**

Obecenstvo

- **15 000 – 17 000** diváků v Dionýsově divadle
- Stát si platí diváka: theorikon

Tabulka hodnot znaků

<u>Α'</u>	1		<u>Ι'</u>	10		<u>Ρ'</u>	100		,Α	1000
<u>Β'</u>	2		<u>Κ'</u>	20		<u>Σ'</u>	200		,Β	2000
<u>Γ'</u>	3		<u>Λ'</u>	30		<u>Τ'</u>	300		,Γ	3000
<u>Δ'</u>	4		<u>Μ'</u>	40		<u>Υ'</u>	400		,Δ	4000
<u>Ε'</u>	5		<u>Ν'</u>	50		<u>Φ'</u>	500		,Ε	5000
<u>Ζ'</u>	6		<u>Ξ'</u>	60		<u>Χ'</u>	600		,Ζ	6000
<u>Ζ'</u>	7		<u>Ο'</u>	70		<u>Ψ'</u>	700		,Ζ	7000
<u>Η'</u>	8		<u>Π'</u>	80		<u>Ω'</u>	800		,Η	8000
<u>Θ'</u>	9		<u>ϋ'</u>	90		<u>ϐ'</u>	900		,Θ	9000

Velké Dionýsie - organizace

- Archon eponymos
- Určení choregie a přidělení sboru
- Funkce chorega
- Synchoregie
- Antidosis
- chorodidaskalos
- Agonothetes

Participace

- 28 chorégů
- 1000 zpěváků dithyrambů
- 9 herců pro tragédie
- 15 herců pro komedie
- 8 didaskalů
- 45 choreutů (tanečníků) pro tragédie
- 120 choreutů pro komedie
- 20 hráčů na aulos (flétnu)
- 8 muzikantů

1252 osob

„...celé město divadlem,, Jean Pierre Vernant

„Athény stály inscenace *Bakchantek*, *Foiničanek* a *Oidipů* a prezentace neštěstí ve všech těch *Medeiích* a *Elektrách* více, než boj proti Peršanům.“

Plutarchos: *O slávě Athén* (348d-349b)